

Rahandusministeerium
Suur-Ameerika 1
10122 Tallinn

Teie 04.12.2019 nr 1.1-10/7465-1
Meie 09.01.2020 nr 4/2

Arvamuse esitamine maksukorralduse seaduse muutmise eelnõu väljatöötamise kavatsuse (ehitusobjektidel registreerimine) kohta

Lugupeetud Martin Helme

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda tänab Rahandusministeeriumit võimaluse eest avaldada arvamust Maksukorralduse seaduse muutmise eelnõu väljatöötamise kavatsuse (ehitusobjektidel registreerimine) kohta.

Väljatöötamise kavatsuse (edaspidi VTK) kohaselt on ehitussektoris jätkuvalt probleemiks ümbrikupalkade maksmine ja käibe varjamine ning seetõttu pakutakse väljatöötamiskavatsuses välja täiendav meede ümbrikupalga osakaalu vähendamiseks ehitussektoris: ehitusobjektidel töövõtuhela ja töötajate elektrooniline registreerimine.

VTK-s tuuakse välja, et elektroonilise registreerimissüsteemi loomine aitaks tõhustada tööjõumaksude, tööjõu kasutamise seotud nõuete ja välistööjõu alast järelevalvet. Andmete koondamisega ühte elektroonilisse keskkonda on võimalik vähendada kõikide puudutatud asutuste töökoormust ja dubleerivaid tegevusi. Registri rakendumisel tekib reaalses ülevaade ehitusobjekti töövõtuhelast, tööd võimaldavatest ja tööd tegevatest isikutest ning nende tegelikust tööajast (ehitusobjektidel realselt viibitud ajast).

Kaubanduskoda tutvustas VTK-d oma liikmetele ning saadud tagasiside põhjal koostasime alljärgneva arvamuse.

Kaubanduskoda toetab elektroonilise registreerimissüsteemi rakendamist, kuid mitte VTK-s toodud viisil.

Loomulikult on kontroll vajalik ja paljudes ehitusettevõtetes see ka toimib. VTK-s kirjeldatud reaalses jälgimist võimaldav registreerimissüsteem ei ole sellisel kujul

mõistlik, sest taotletud eesmärged on võimalik saavutada ka isikuid vähem koormaval viisil.

VTKS on kirjeldatud, et parima lahenduse annaks elektrooniline võimalikult reaalajas toimiv registreerimissüsteem, mis võimaldaks tuvastada kõik ehitusobjektile sisenevad ja sealt väljuvad isikud ning salvestada isikute ehitusobjektile viibimise aja. See distsiplineeriks tööandjaid esitama töötajate tööaja ja töötasu osas õigeid andmeid. Registreerimiskohustus raskendaks kõrvaliste isikute ja selliste isikute lubamist ehitusobjektile, kes ei ole nõuetekohaselt TÖRis, välismaalase lühiajalise Eestis töötamise registreerimise andmekogus, elamis- ja töölubade registris või lähetatud töötajate registris registreeritud.

Kuid ei saa unustada, et ehitusplats ei ole ainult ehitajatele. Seal liiguvad pidevalt projekteerijad, ehitus- ja omanikujärelevalve esindajad, materjalide tarnijad, käivad lepingute läbirääkimised töövõtjatega, palju autotransporti ja mehhanisme, erinevate töövõtjate spetsialistid ja juhid, kes tööprotsessis otseselt ei osale.

VTKs kirjeldatud jälgimissüsteem muudaks järelevalve küll riigiasutuste jaoks mugavamaks, kuid kontrollisüsteemi rakendamisega suureneks oluliselt ettevõtjate halduskoormus (sh kaasnevad kulud) ning riivataks põhjendamatult töötajate privaatsusõigust. Peatöövõtja peaks organiseerima ehitusobjektile registreerimissüsteemi, mis võimaldaks ehitusobjektile sisenevate ja sealt väljuvate isikute elektroonilist registreerimist. Eeldatakse, et peatöövõtja korjab ehitusobjekti läbipääsukaardid iga objekti lõpus töötajatelt kokku ja igal järgmisel objektil seob need uuesti objektile töötavate isikutega. Selline lahendus ei välista pettusi ning fotota kaardi korral ei ole peatöövõtjal võimalik teostada tõhusat kontrolli objektile viibivate isikute üle (tuvastada isikusamasust, seostada isikut konkreetse ettevõttega, tuvastada isiku objektile viibimise õigust jm).

Kaubanduskoja hinnangul tuleks riigil ettevõtjalt koguda andmeid üks kord ning vältida samade või sarnaste andmete korduvat kogumist erinevates süsteemides või riigi andmekogudes. Riigi ülesanne on luua võimalused avalikule sektorile vajalike andmete kasutamiseks üle X-tee või muude rakenduste kaudu, nii et ettevõtjatel puuduks vajadus andmeid korduvalt esitada. Ettevõtjad ei peaks esitama ehitusobjekti kohta samu andmeid ehitisregistrile, Maksu- ja Tolliametile, Tööinspeksioonile, Statistikaametile jne.

Lisaks tuleks analüüsida, kas selline isikute reaalajas jälgimist võimaldav süsteem on kooskõlas põhiseadusega. Arusaadavalt ei tohi sellised piirangud kahjustada töötajate huve või õigusi rohkem, kui seda normi legitiimse eesmärgiga saab põhjendada. Piirangud peavad olema proportsionaalsed soovitud eesmärgiga.

Toome ka välja, et pooldame Eesti Ehitusettevõtjate Liidu tehtud ettepanekut nn töötaja kaardi nõude rakendamise osas.

Selle põhimõtted ning eelised VTK-s kavandatud registreerimissüsteemi ees on järgmised:

- 1) töötaja kaart on isikupõhine, fotoga ja nimega kaart, mille töötaja saab kogu oma tööeluks. Töösuhete lõppemisel tööandjaga/ töösuhete sõlmimisel uue tööandjaga ei pea välja vahetama kaarti, vaid uue tööandja andmed seotakse kaardile TÖRi kaudu. Isikupõhise kaardi olemasolul puudub ettevõtjatel vajadus omada isikustamata kaarte, mida tuleks igal ehitusobjektil uuesti aktiveerida, sulgeda, välja vahetada jne. Kaardi väljastamine oleks seega ühekordne toiming, v.a. juhtumid, kui kaart tehnilistel põhjustel ei tööta, töötaja kaotab kaardi ära vm;
- 2) töötaja kaardi tellimine peab olema võimalik samaaegselt isiku kandmisega TÖRi, kaardi tellib tööandja. Kui töötajal on kaart juba olemas (nt eelmise tööandja tellitud), siis uut kaarti ei tellita ega väljastata, TÖRi kandega muutuvad vaid andmed kaardil;
- 3) TÖRi ja töötaja kaardi sidumine võimaldaks loobuda objektipõhisest töötajate registreerimisest, seega vähendaks töötaja kaart oluliselt ettevõtjate halduskoormust. Peatöövõtja fikseerib eelnevalt üksnes alltöövõtjate (ettevõtjate) andmed ning objektile võivad viibida üksnes töötajad, kes on TÖRis vastava ettevõttega (peatöövõtjaga või deklareeritud alltöövõtjaga) seotud. Kui läbipääsusüsteem tuvastab, et töötajaga seotud ettevõtte ei ole objektile deklareeritud ettevõtete nimekirjas, siis töötaja objektile ei pääse;
- 4) isikupõhise töötaja kaardi rakendamisel on piisav, kui ehitusobjekti läbipääsusüsteem toetab kaardirakendust ning võimaldab ühendust MTA keskse registriga. Töötaja sisenemisel ehitusobjektile tuvastab elektroonne läbipääsusüsteem töötaja kaardil oleva tunnuskoode kaudu töötaja isiku (nimi, ametinimetus, ettevõtte, kellega töötajal on töösuhe) ning lisab automaatselt töötaja andmed objekti töötajate nimekirja. Samal viisil fikseeritakse ka objektilt lahkumine. VTK-s taotletud eesmärkide saavutamiseks on piisav, kui registreerimissüsteem kirjeldatud viisil tuvastab töötaja saabumise ja lahkumise, kuid puudub vajadus isikute liikumist reaalselt monitorida. Samuti puudub vajadus erinevates süsteemides käsitsi siduda ehitusobjekte ja töötajaid, vaid need seosed luuaksegi TÖRi kande ja töötaja kaardi kasutamisega läbipääsusüsteemis;
- 5) isikupõhine fotoga kaart võimaldab töötajal mugavamalt liikuda erinevate objektide vahel, iseäranis kui see on tingitud töö iseloomust või isiku rollist objektil. Isikul, kes peab lühikese perioodi jooksul töötama erinevatel ehitusobjektidel, puuduks vajadus kaarti erinevatel objektidel aktiveerida või sulgeda, sest õigus viibida ehitusobjektile saadakse TÖRis fikseeritud töösuhete kaudu;
- 6) fotoga töötaja kaart võimaldaks teostada tõhusamalt kontrolli ka sellistel objektidel, kus objekti piirdestamine ei ole võimalik või on ebanõistlik (näiteks tee-ehitus või ehitusobjektid, mis on alla seadusega kehtestatud parameetrite). Kui tööandjal tekib

kahtlus isiku objektil viibimise õiguse osas, on võimalik nõuda töötaja kaardi esitamist ning kontrollida objektil viibimise õigust kaardil oleva tunnuskoodi (triipkood, QR-kood vm) vahendusel ning tuvastada, millise ettevõtjaga on objektil viibiv isik seotud. Fotoga kaardi olemasolu on VTK kohaselt toetanud ka PPA;

7) kaartide väljastamine peaks olema tehniliselt ja logistiliselt mugav, samas tuleb arvestada erinevate turvakaalutlustega. Otstarbekas on, et kaardi väljastaja oleks mõni riikliku registri haldaja, kellel on olemas üleriigiline harukontorite võrgustik, vajalik keskkond ja tehniline valmisolek kaardi väljastamiseks. Töötaja kaarte võiks väljastada näiteks PPA, mis võimaldaks saavutada ka muid VTKga taotletud eesmärgesid (nt kontrollida isikute Eestis viibimise, elamise ja töötamise seaduslikke aluseid jm);

8) isikupõhine töötaja kaart võimaldaks tööandjatel saada objektipõhist statistikat ning seeläbi vajalikku infot uute ehitustööde planeerimisel (näiteks, milliseid ametikohti, millises mahus ja proportsioonis ehitustööde tegemisel kasutati). Sellest oleks kasu ka Statistikaametile tööturгу puudutava koondstatistika väljatöötamisel ja OSKA raportite kaasajastamisel.

Lisame veel alternatiivina, et eraldi uue kaardi asemel võib töötaja kaardina kasutada Eesti ID-kaarti, mis võimaldab isikute sisenemise ja väljumise elektroonselt registreerida. Liikmed tõid välja, et puudub vajadus uue kaardi või tõendi järele kui on olemas ID-kaart. Erandid, juhtudel kus ID-kaart puudub, saab eraldi lahendada.

Kokkuvõtvalt toetab kaubanduskoda elektroonilise registreerimissüsteemi rakendamist, kuid mitte VTK-s toodud lahendusel. VTKs kirjeldatud jälgimissüsteem muudaks järelevalve küll riigiasutuste jaoks mugavamaks, kuid kontrollisüsteemi rakendamisega suureneks oluliselt ettevõtjate halduskoormus ning riivataks põhjendamatult töötajate privaatsusõigust. Seetõttu pooldame Eesti Ehitusettevõtjate Liidu tehtud ettepanekut nn töötaja kaardi nõude rakendamise osas.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Mait Palts
Peadirektor

Koostanud: Merike Koppel merike.koppel@koda.ee 604 0072